
En Mand og hans Fjende. Barthianerne og deres Skjald

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

En Mand og hans Fjende. Barthianerne og deres Skjald

4

En Mand og hans Fjende. Barthianerne og deres Skjald

En Mand og hans Fjende. Barthianerne og deres Skjald

En Mand og hans Fjende Barthianerne og deres Skjald. Af Sognepræst Kaj Munk.

Er der nogen af Dem, der læser "Tidehvervet"? Naa, ikke! Det glæder mig. Det skal De heller ikke gøre. Oh, De ved ikke, hvad Tidehvervet er for noget. Det skal jeg fortælle Dem, det er Barthianernes Blad. Aha, De ved heller ikke, hvad Barthianere er for noget. Det var værre; det er meget vanskeligt at forklare.

Jo, ser De, det er en kvindelig Doktor og saa nogle Præster, de mener, at alt det, vi andre mener, Højkirkefolk og Grundtvigianere og Indre-Mission og Uafhængige, er galt, og saadan som vi bærer os ad, er latterligt, og derfor skal der gøres tykt Nar af os, for det kan vi have rigtig godt af; de kaldes Barthianere efter en Professor et Sted i det tyske, men deres Formand herhjemme hedder Heye, og derfor kaldes de ogsaa Hajer, fordi de er saa glubske. De paaberaaber sig meget flittigt Morten Luther, der jo har sagt en Masse gode og en Masse gale Ting; det er særlig det sidste, de er enig med ham i, og det giver dem saadan en stærk Stilling i deres egne Øjne; for saa synes de, de netop kan hævde, de staar paa evangelisk-luthersk Grund.

Hvis man nu spørger dem, hvad deres ærlige Mening er, saa svarer de, at det er den, at provst A er et værre Snøvehoved, og Professor B har forvansket Kristendommen, og Pastor C er alt for ferm og emsig og praktisk, og saa river de nogle Vittigheder af sig, hvad jo altid er velgørende, og hvilket man kun kan agte dem for. Men naar man saa gentager sit Spørgsmaal, svarer de, at det er Hedenskab, alt det, der prækes i Kirkerne, og naar man saa spørger dem tredje Gang, saa svarer de, at de tror paa Guds Ord; hvad det er, det ved de ganske vist ikke; men det kan jo ogsaa somme Tider gøre det lettere at tro det. Derimod ved de, at alt det, Indre Mission er saa glad for, Omvendelse og Frelsesvished, og at vi skal leve til Guds Ære, det er det pure Djævelskab, for Mennesker kan ikke stole paa deres Oplevelser og Stemninger og egne gode Gerninger, for der er ikke andet for os smaa Skabninger at stole paa end Gud. Og han er hellig og højt ophøjet, og vi er Nuller og Nixer.

Saadan en ny kirkelig Retning skal jo ogsaa have sin egen Digter, og ham har den faaet nu, og det er ingen ringere end Marcus Lauesen. Ham kender De da? Ja, det vidste jeg nok. Han bor i Løjt, og hvis De nu havde abonneret paa Tidehvervet og ogsaa kigget i det, vilde De have vidst, at det er en Pastor Hansen, som skriver i det Blad. Men nu staar hans Navn sandfærdigt ikke alene i Tidehvervet under nogle mere eller mindre upaaagtede Artikler; nu staar det foran i selveste Marcus Lauesens nye, af alt Danmark med tilbageholdt Aande forventede Bog "En Mand og hans Fjende". "Til Hans Jacob og Anne, vore gode Præstefolk", læser vi lige efter Titelbladet, og det er skam ikke blot paa et Blad der foran i Bogen, at Pastor Hansen figurerer, men det er selve den Hansenske Aand, der som en liden

Surdejg gennemsyrrer hele Kagen.

Hvis De har købt Bogen, behøver jeg ikke at citere; saa kan jeg bare henvise til Side 74 og 75. Men for hvis De ikke har, maa jeg hellere skrive det af. Der staar altsaa saadan:

”Engang besluttede den almægtige Gud, at Menneskene skulde have det godt paa Jorden, leve i Fred og Godhed med hinanden, og den ene skulde ikke føle sig bedre end den anden, de skulde være som Brødre. Og saa kunde de bygge Huse og indrette sig saa skønt, som de vilde; de skulde alligevel alle være Brødre. Og saa sad Gud - ja, saadan maa vi jo sige det - saa sad Gud længe og spekulerede over, hvordan han bedst skulde gøre det. Og da han saa ned paa Jorden, blev han forfærdet over Menneskers Glemsomhed. Og Gud gentager ikke sig selv saa gerne; men han saa, at det var nødvendigt, og han gjorde det da for Menneskers Skyld; han indsaa, at han maatte sige en gammel Sandhed med Fare for at blive kaldt dum af sine Tilhængere. Han maatte igen en Gang sige til Menneskene i al Mindelighed, at det jo var ham, der havde skabt dem, og at de ikke levede længere eller bedre, end det behagede ham, at han jo egentlig havde skabt dem for sin egen Fornøjelses Skyld; Menneskene var slet ikke nødvendige for ham, han kunde godt undvære dem.

Men nu havde han engang forelsket sig i sine Skabninger, saadan som en Far holder af sine Børn, og vilde ikke gerne, at de skulde fare vild. Og for at faa sagt det til dem lod han et Menneske komme paa Jorden, som han kaldte sin Søn og dette Menneske levede som andre, men var alligevel ikke helt som andre, fordi han altid, hver Gang han talte med nogen, sagde, at Livet var Guds Gave til Mennesker. Og naar der var Tale om Menneskers Sjæl og om Evigheden og Livet efter Døden og alt det der, som vi smaa Puslinger gaar rundt og er bange for, saa sagde han, at det maatte vi overlade til Gud selv, for der kunde vi ingenting gøre. Og saa var der straks en Del smaa Kirketjenere, som fik det galt i Halsen og begyndte at gaa rundt og tro. Og saadan var det jo ikke ment, for det er jo ikke nogen Beskæftigelse, mener Rasmus. Men det blev en Misforstaaelse, det hele, og Vorherre sad deroppe og rystede paa Hovedet ad sine Tjenere, som tog saa grundigt fejl; for det var ikke deres Tro, der var saa rigtig, det var ikke den, de havde glemt, det var bare ham”.

Fraset ”ja, saadan maa vi jo sige det”, hvad jeg just ikke er saa sikker paa, er der vel ikke noget synderligt revolutionært i denne Prædiken, hverken i kristelig-dogmatisk eller kristelig-etisk Henseende. Men der er jo Slutningen, der er lumsk; for den betjener sig af det dobbeltbundede Ord ”tro”. Skal det betyde, at nogle Mennesker antog disse Meninger og *dermed lod det være godt*, saa er Protest og Revselse paa sin Plads.

Men lad os blade om til Side 221 og høre, hvad førømtalte Rasmus har som Afskedsreplik til sin Fjende, Missionær Jensen:

Hvis Gud er til, trænger han ikke til Menneskers Sjæle. ”Hvis han lever, trænger han ingenting til, for hvis han lever, er han Gud. – Det, som De og alle Deres har gjort, det er det, som Mennesker saa let kommer til at gøre; De tror, Mennesker kan blive Gud lig, med en god Stemning, lidt Varme fra nogle Mennesker i et Rum, lidt Sang og grædende Bønner, det bliver til Religion. Men al Religion er Løgn, Menneskeværk, det er bare vor egen lille Damp, vi hyller os i. Vi har maaske Lov til det, der er maaske ikke noget ondt i det, jeg ved det ikke, men ondt bliver det, naar De vil tvinge andre ind i de samme Dunster.

Jeg kalder det noget Svineri, det De kalder hellige”.

Se, her fik vi Forklaringen med tydelige Ord, og her har vi usminket Aanden fra Hansen. Vort eget duer aldrig et Gran; selv det bedste, vi producerer, er blot Svineri; det er ikke Troen, Mennesker har glemte, men det er Gud.

Og hertil er saa bare eet eneste at sige, og det lyder forfærdeligt, og det kan dog vist ikke passe; men det er nu rigtigt alligevel, og dette eneste er, at uden Menneskers Tro er Gud død. Ikke saadan med Ligsynsattest og de Dele, for det kan ikke finde Anvendelse overfor Gud; men han er død for Menneskene, han eksisterer ikke, og Menneskene det er jo bl.a. os. Thi Troen er Menneskets eneste Forbindelse med Gud. Og to Parter, der absolut ingen Forbindelse har med hinanden, er døde for hinanden.

Saa er det ganske rigtigt et meget stort Spørgsmaal, hvad Tro er, hvordan Tro skal forklares. En Antagelse af nogle Meninger, er den end aldrig saa korrekt, er de end aldrig saa korrekte, har ikke noget med Tro at gøre i Ordets Forstand; og de, der lever i den Vildfarelse kan have godt at af faa paa Hattepulden. Troen er ikke Overbevisning, ikke Erfaring, ikke Valg, ikke Anelse eller Fantasi, Troen er ikke andet end Troen, dvs noget saa enestaaende, saa ganske for sig selv, at den slet ikke lader sig forklare med andre Ord. Men den er altsaa. Og i Kristendommen er den indgaaet i uløselig Forbindelsen med Tillid til Jesus. Igennem ham delagtiggør den Mennesket i en Sandhed, det ellers var udelukket fra at stifte Bekendtskab med, nemlig den, at Gud er til, og at vi Mennesker kan faa det med ham som Børn med en Far. De, der har modtaget nogen Del i denne Sandhed, er de troende, og den, de har modtaget det af, er Gud; Religion er altsaa meget langt fra at være Menneskeværk. Ja, det tror Hr. Lauesen ikke, men det tror jeg, og jeg kan være lige saa god som han. At disse troende gerne vil dele deres Hemmelighed med andre, er formentlig ingen Forbrydelse, og at Temperaturen stiger, hvor en Del Folk er forsamlet, er i og for sig uafhængigt af Religionen.

Kan De ikke være enig med mig i, at hverken Forfatteren Marcus Lauesen eller Vejmanden Rasmus handler logisk i først at sige god for det væsentlige af det kristne Dogme - og Etiksystem og derpaa oplyse, at det er ligegyldigt, om Mennesker tror paa det eller ej. Og det er ikke alene ulogisk, men, hvad værre er, det er galt. Og kan De ikke ogsaa give mig Medhold i, at naar den Hansenske Aand fører i Retning af Slutninger som, at *al* Religion er Løgn og Menneskeværk og Svineri, saa maa det være en temmelig løssluppen Forkyndelse, der føres i den Kirke, som betjenes af ”vore gode Præstefolk”?

Det er glimrende, at der ogsaa er Præster, der vil Kirkens Forløjethed og Højtidelighed, Verdensscenevanthed og Pjasksentimentalitet til Livs; men man skal ikke blive saa ivrig, at man faar Sveden i Øjnene. Det er sandt nok, at Gud er stor, og vi er smaa, men det kan fremhæves saa længe, at det bliver Løgn. Det er ikke ligegyldigt, om Mennesker tror, og *hvad* de tror, og *hvordan* de bærer sig ad i denne Verden; underlig er ogsaa denne Ydmyghed hos de ”vantrø”, der altid faar dem til at dømme de ”troende” saa haardt. Vist er vi smaa, men dog ikke mindre, end at ”Guds Søn” var som en af os. Det er usundt at glemme, at Jesus har gjort os Dus med Gud. Denne Fortrolighed kan misbruges, usømmeligt og væmmeligt, det er sandt nok; men alligevel misforstaar man Situationen, naar man skilles,

som var det ”dagen derpå”, og begynder igen at sige De.
Vedersø Præstegaard i Oktober.